

in epistolam II ad Thessalonicenses I

enim diuinā doctrinā dicunt pphete. Quasi dicat. Nō spernatis verba dei & p̄dicatores. Iere. 20. Factus ē sermo domini mihi in obprobriū & in derisus tota die. Deinde cū dicit. Omnia autē probate &c. ostendit qualiter se habeant ad oīa & vni est q̄ in oībus vrant discretionē. Ro. 12. Rabile obsequiū vestrū &c. In hac materia d̄ esse diligēs examinatō: b̄i electio: mali abiectio. Quā tum ad primū dicit: pphetas nolite spernere. tñ omnia probate sc̄z que sunt dubia. Manifesta enim examinatio ne nō indigent. i. Job. 4. Omni spiritui credere nolite. Job. 12. Nōne auris verba dii iudicat. Quāntū ad secū dū dicit. B̄ bonū est tenere. Gal. 4. Bonū autē emulas nī in bono semp̄ &c. Quāntū ad tertū dicit. Ab oīni spē mala abstinete vos &c. Ita sc̄iat reprobare malū & eligere bonū. Et dicit specie: q̄ etiaz que habent illi ruditiē malicie vitare debem̄ q̄ sc̄z nō possem̄ seruare corā dominib̄ absq̄ scandalo eoz. Deinde cū dicit. Ipse autē &c. subdit oīem: et circa hoc tria facit: q̄ primo dicit pro eis. Sc̄do dat sp̄em de exauditione. Tertio dat sp̄ales monitiones. Dicit ergo. Ita monēo s̄z nihil valz nisi deo gr̄am det. Unde ipse deo. Leui. 21. Ego dñs q̄ sanctifico vos &c. Per oīa id ē vt sitis totaliter sancti. Et hoc vt integer &c. Occasione est verbōz istoz dixerunt quidā q̄ in homine aliud ē sp̄s & aliud aīa: ponentes duas in homine animas. Anā que aīa. aliā q̄ ratio ciatur. Et hoc sunt reprobanda in ecclesiasticis dogmatib̄. Unde sciendū ē q̄ hec nō differunt fm̄ essentiā sed fm̄ potentia. In anima enim nostra sunt quedā vires q̄ sunt actus corporaliū organoz sicut sūt potētie sensitiue partīs. Alie sunt que nō sunt actus taliū organoz sed sūt abstracte ab eis sicut sunt potētie intellectiue partīs. Et hec dicunt spiritus quasi imateriales & separate aliquo modo a corpore inquantū nō sunt actus corporis: & dicitur hec sp̄s & mens. Ep̄. 4. Renouamini sp̄i mentis v̄re &c. Inquāntū autē aīa dicit aīa quia hoc est ei p̄p̄riū & loquit̄ proprie. Nam ad peccata tria cōcurrunt electio affectio: sensualitas: & executio corporis. Aīa ergo q̄ i nullo horum sit peccatum. Non dicit in rōne vnde. Et spiritus id ē mens vestra seruet̄ integer. In omni peccato rō corrumpit̄ fm̄ q̄ oīs malus ē ignorans. Itē nec in sensualitate. Unde dicit Anima. Itē nec in corpore: & ideo dicit. Et corpus. Hoc autē sic fit quando seruat̄ immune a peccato. Et dicit. Sine querela nō sine peccato qd̄ est solius xp̄i: sed esse sine querela est etiam aliorum: qui & si venialia nō tamē cōmittunt graua de quib̄ p̄ x̄imus scandalizatur. Luc. p̄mo. Incedentes in oībus mandatis & iustificationib̄ dñi sine querela. Et addit. In aduentu &c. sc̄z perdurando vsq̄ in finē vite. Al̄ integer spiritus refert̄ ad donum spiritus sancti. Quasi dicat. Donū spiritus sancti qd̄ habetis sit integrum. Deinde cum dicit. Fidelis &c. dat sp̄em exauditiōis. Quasi dicat. Et ego spero & sic fiet: q̄ ipse qui nouit faciet. Id est cōplebit. Ps. Fidelis dñs in oībus verbis suis &c. Ro. 8. Quos vocauit hos et iustificauit &c. Ultimo iungit familiares monitiones sc̄z ofonem ibi. Orate. Item mutuā pacē ibi. Salutate omnes fratres in ofiulo sancto nō proditorio sicut iudas. Mat. 26. Nec libinosa vt libinosa mulier. Prover. 7. Et legat̄ &c. Timebat enim ne plati p̄pter aliqua q̄ erant hic eam occultarent. Prover. 11. Qui abscondit frumenta maledicet̄ i p̄p̄lis &c. Ultimo concludit ep̄lam in salutatione.

Explicit mirabil̄ & deuota expositio doctoris āgeli ci sanctissimi Thome aquinatis ordinis fratrum p̄dicatoz r̄ super prima ep̄stola incliti apostoli sancti pauli ad Thessalonicenses prima.

Incipit profunda & subtilis explanatio eadem sanctissimi doctoris thome de aquino ordinis fratrum p̄dicatoz sup̄ sc̄da ep̄la eius dez gloriozi apli pauli ad Thessalonicenses.

Congregamini vt annunciē que ventura sūt vobis diebus nouissimis &c. Sc̄n. 49. Hec verba cōpertunt huic ep̄le. Duo enim tangunt q̄ ei conueniunt: sc̄z fructus & eius materia. An̄ de vt annunciē &c. Agit enim in ea de his que ventura sunt in diebus nouissimis: que sunt tria sc̄z pericula ecclesie: tempore antixpi. 2. Th. 3. In nouissimis diebus instabunt tēpora periculosa &c. Itē malozum, supplicia. Ps. Donec intrē in sanctuariū dei &c. Verūtamē p̄pter dolo posuisti eis: deiecisti eos dū alleuarent. Itē premiā bonoz. Prover. vlti. Fortitudo & decor indumentū ei. Et de his agit in hac ep̄la. Utilitas ostendit: q̄ congregamini. Sic acquirat̄ ex hac ep̄la congregatio sc̄z cōcordantium in veritate q̄ discordabāt de iudicio futuro p̄pter hoc qd̄ dicit in prima ep̄la. Deinde nos qui viuim̄ &c. Ps. Dispersiones isrl̄ congregabit. Itē voluntatū: q̄ cū considerant q̄ quecumq̄ rēp̄talia sunt: in nouissimo mundi peribunt: dat̄ intelligi q̄ eos congregant ad vniū querendū sc̄z celeste premiū. Eccl. 30. Congrega cor tuū in sanctitate eius. Itē cogitationū ad vnam stabilem veritatem. Esa. vl. Ego autē opa eoz & cogitationes eoz venio vt congregem &c. Sic ergo patet fructus & materia: q̄ i prima munuit eos contra persecutiones preteritas: hic munuit eos contra futuras.

Capitulum primū.

Paulus & Siluanus et Thimotheus ecclesie Thessalonicensium i deo p̄feso et dño iesu xp̄o. Ḡras vobis et pax a deo patre n̄o et dño iesu xp̄o. Ḡras agere debem̄ semp̄ p̄ vobis fr̄es: ita vt dignū ē: qm̄ sup̄creuit fides v̄ra et abundat charitas vniuscuiusq̄ vestrū in inuicem ita vt et nosipi in vobis gloriemur in ecclesijs dei pro patientia v̄ra et fide et in omnibus persecutionib̄ v̄ris et tribulationib̄ quas sustinetis in exemnlū iusti iudicij: vt digne habeamini i regno dei p̄ q̄ et patim̄. Diuiditur hec ep̄stola in salutationē & ep̄larez narrationem ibi. Ḡras agere debemus &c. Itē primo ponuntur p̄sone salutantes. Secūdo persone salutate. Tertio bona optata. Sūt autē eadē p̄sone que & i prima. Tres autē persone salutantes ponuntur vt auctoritas ep̄le robustior appareat. Eccl. 4. Funiculus triplex difficile rūp̄itur &c. Ecclesie thes. &c. Ecclesia congregatiōe dicit q̄ d̄ esse in deo al̄s est mala. De bona dicitur. Ps. Congregate illi sanctos eius &c. In xp̄o id ē in eius fide. Ro. 5. Per quem accessum habemus per fidez in gratiam istā &c. Deinde optat eis bona. Et primo pacem. Pa est enim principium omnium spiritualium donozum. p̄me Corinthio. 15. Gratia dei sum̄ id quod sum. &c. Itē pacem que est finis omnium. Ps. Qui posuit fines tuos pacem &c. et hoc a deo &c. Iaco. primo. Omne datum optimū & omne donum perfectum de sur̄ est descēdēs

Explanatio sancti Thome

a patre luminu 2c. Et domio 2c. 2. **De pmo.** Per que maxima nobis et preciosa promissa donauit 2c. **Gratias** agere debemus 2c. hec e eplaris narratio. Et primo instruit eos de futuris in nouissimis dieb. Secundo admonet eos familiariter de quibusdam in tertio cap. ibi. **Decetero fratres 2c.** Item primo monet sicut dictum e qtu ad premia bonoz et penas maloz. Secdo quantum ad pericula tempore antixpi. scdo cap. ibi. **Rogamus autes** vos 2c. Item primo agit gratias de preparatione ad futurum iudiciu. Secundo describit ipm iudiciu ibi. **Sitamen** iustum 2c. It pmo gratias agit de profectu. Secundo ostendit fructu pfectu. Tertio signu. Dicit ergo. **Gratias** agere debem 2c. Na qz in pma epistola comendauit eos de fide charitate et alijs bonis in quib abundabant: ideo dicit: gratias agere debem deo qz bonum qd habetis reputo meum. 2. **Joh.** **Dator** horz no habeo gram qz vt audia filios meos in veritate ambulare: 2c. Et hoc deo sine q nihil boni pot fieri. Et hoc dignu e qz de magnis bonis agim gratias. 2. **Mach.** pmo. **De** magnis piculis a deo liberati magnifice gras agimus. **Quare** qz semp crescunt bona spualia. Periculose tamen custodiunt nisi pficiat in eis homo In donis autes dei e fides per qua deo habitat in nobis et in hac proficimus fm intellectu. **Ephe.** 4. **Habitare** xpm p fidem in cordibus vestris. Et sic pficit homo p cognitione: deuotione: et inhesionem. It charitas per qua deus e in nobis fm affectu. 1. **Jo.** 4. **Deus** charitas e et qui manet i charitate in deo manet et deo in eo. Et ideo dicit. Et abundat. **Prover.** 15. **In** abundantia iusticia virtus e maxima 2c. 1. **Thes.** 4. **De** charitate aut fraternitatis no necessse habuim scribere vobis: npi eni a deo didicistis vt diligatis inuicem 2c. Et tunc ponit pfectus cuz dicit. Ita q ego glorioz inde apud alios qz vestra reputo mea. **Donu** eni discipuloz est gloria platorum. **Prover.** 10. **Fili** sapiens letificat patre 2c. **Prover.** 17. **Corona** sensu filij filioz 2c. 2. **Cor.** 9. **Pro** quo de vobis glorioz. Et tunc ponit signu pfectus scz patientia que ostendit maxie in tribulationib. **1. Jac.** 1. **Beatus** vir qui suffert tēptationez 2c. In tribulationib sunt duo seruanda scz patientia ne discedat a fide. **1. Jac.** pmo. **Paritētia** opus pfectu habet Et fides in psecutionib. pme **Cor.** 4. **Persecutionez** patimur et sustinem. Unde dicit. In fide in omnib psecutionib vestris et tribulationib. **Que** quide tribulationes dicunt a tribulis quibus interius per afflictioes pungimur **Heb.** 3. **Spinaz** et tribulos. germinabit tibi. **ps.** **Tribulationes** cordis mei multiplicare sut. Et hec sancti sustinent ppter duo scz ppter terrorem malorum Si enim deus no parcat bonis in hoc mundo: quō parcat malis in futuro. pme. **De.** 4. **Si** aut primu a nobis quis finis eoz qui non credunt del euangelio 2c. **1. Iere.** 49. **Ecce** quibus no erat iudiciu vt biberent calicē. 2c. Secdo ad augendu meritū. **Uñ** dicit. **Et** digni 2c. Nam vt dicit **Mat.** 11. **Regnū** celozū vim patit et violenti rapiunt illud. Et **Luc.** vltimo. **Non**ne hec oportuit xpm pati et ita intrare in gloria sua. **Ro.** 8. **Si** tamē cōpatimur vt et cōglorificemur. Unde dicit. **Pro** quo patimini 2c. **Tribulatio** eni que fit pro deo facit dignum regno dei. **Mat.** 5. **Beati** qui psecutionē patiunt 2c. pme **De.** 4. **Remo** vestru patiatur quasi homicida aut fur aut maleficus aut alienozum appetitor.

Lectio secunda.

I tamē iustu e apud deū retribuere retributionē his qui vos tribulant et vobis qtribulamī requiē nobiscū in reuelatiōe dñi iesu de celo cū angelis

virtutis ei⁹ in flāma ignis dantis vindictā his q nō nouerūt deū. 2c. q nō obediūt euangelio dñi nri iesu xpi. **Qui** penas dabūt in interitu eternas a facie dñi et a glia virtutis ei⁹ cū venerit glificari in sanctis suis et ammirabilis fieri in oibus qui crediderunt: qz creditū e testimoniū nrm sup vos i die illo: **In** quo etiā oram⁹ semp p vobis: vt dignetur vos vocatione sua de⁹. et impleat omnē volūtātē bonitatis sue et opus fidei in virtute. vt clarificet nomē dñi nri iesu xpi in vobis et vos in illo. scdm gratiam dei nostri et domini iesu chisti.

Supra egit de eoz idoneitate ad futurū iudiciū: hic agit de forma iudicij. Et pmo ponit iudiciū quantum ad punitionem maloz et premia bonoz. Secundo de vtraqz parte sigillatim ibi. in **Flamma** 2c. Itz primo ponit iudiciū quantum ad punitionē maloz. Secundo qm ad premia bonoz ibi. **Cū** venerit 2c. **Quantū** ad pmoz dicit. **Sustinetis** in exemplū 2c. si tamē pro qz iustu est. **Unde** alia lra habet. **Si** quidē vel si tamē referat in exēplum iusti iudicij. **Quasi** dicit. **Iustu** e qz hec patamur: vnde dicit. **Si** tamē ex hoc mereamini. sed pma littera et expositio e melior. **Iustu** est retribuere. **ps.** **Exaltare** qui iudicas terram redde retributionez supbis. **1. Sa.** 33. **Ne** qui pda aris: nōne et tu pdaberis. **Tribulationē** scz eterne dānationis. **Ro.** 8. **Tribulatio** an angustia 2c. **Et** vos quidē requiē. **Luc.** 16. **Recepisti** bona in vita tua et lazarus similiter mala. **Hunc** aut hic consolatur tu vero cruciaris. **Apoc.** 14. **Amodo** em iam dicit spūs vt requiescant a laborib⁹ suis. **Mobilis** id e equalis gloria. Sed nunquid hoc est ver. **Respondeo** duplex e equalitas scz absoluta qritatis et pportionis. Et prima nō e equalis qritad picipatā hois scz equal qritad ad beatitudinē picipatā q e de⁹: scz ho picipat fm magis et minus: scdm qz ardent⁹ vel min⁹ ardent⁹ amat deum **Sz** fm scdm oimoda equalitas erit: qz ita est glia perrā ad gras sibi datā et meritū suū sicut glia lini ad suā. **Hoc** aut erit in reuelatiōe 2c. **Jo.** 5. **Pater** omne iudiciū dedit filio 2c. Et hoc in quantum filio hois ptatē dedit iudiciū: facere: quia i forma hūana oibus apparebit. **Sz** mō non apparet qz hūanitas ei⁹ latet i glia dei: scz tūc apparebit **Et** ideo dicit. **In** reuelatione **1. Sa.** 40. **Et** reuelabit glia dñi 2c. Et hoc cū mstris suis scz angelis 2c. **Mat.** 25. **Cū** venerit filio hois in maiestate sua et oēs angeli cū eo 2c. **Deinde** cū die in flāma 2c. agit de vtraqz scz punitione maloz et pmiatione bonoz: sed i punitione malorum ostendit acerbā iustā et diuturnā. Dicit ergo. **Dantis** vindictam. i. iudicantis puniendo in flāma ignis faciem orbis cōburentis et inuoluentis reptobos et detruentis imppetuū. **ps.** **Ignis** ante ipm pcedet 2c. Item erit iusta ppter duplicē culpā scz infidelitatis et male vitē. **Quantū** ad pmiū dicit. **Qui** nō nouerūt. i. noluerūt cognoscere deū **Job.** 21. **Sciam** viāz tuāz nolumus. 1. **Cor.** 14. **Ignorans** ignorabit 2c. **Quantū** ad secundū dicit. **Qui** nō obediunt euangelio iesu xpi. **Roma.** 10. **Non** omnes obediunt euangelio. **Inobedientia** enim e tantū peccatū qz per eam mors venit in mūdum: vt dicit **Roma.** 5. **Item** est diuturna: quia: penas dabunt 2c. et potest legi dupliciter fm vnum sensum duplex est pena scz sensus et damni. **De** pena sensus potest intelligi sicut **Dabunt** id est sustinebunt penas eternas nō finiendas:

in epistolam II ad Thessalonicenses II

et hoc in interitu quia semper morientur. Aliter enim est de pe-
nis huius vite et illis. Nam hic quanto plus acerbiores
tanto sunt breuiiores quia extinguuntur: sed ille sunt grauissi-
me quia sunt pene mortis et sunt interminabiles. An di-
catur quod semper erunt quasi in morte. ps. 2. Mors depascet
eos. Esa. vi. Vermis eorum non morietur. Pena autem damni est
duplex: quod sepabunt a visione dei. Unde dicit. A facie
domini semper remouet. Job. 13. Non ueniet in conspectu eius ois
ypocrita. Alia est priuatio visionis glorie sanctorum. Esa. vi.
Tollat impius ne videat gloriam sanctorum etc. Vel aliter.
A facie domini etc. In hoc ostendit eam acerbioris pene sen-
sus. Sensus enim alicui euacuat vel propter superioris iudi-
cium vel propter superioris potentiam: sed hoc non erit quod hoc
iudicium procedat a facie domini. ps. De vultu tuo iudicium me-
um procedat etc. Et ideo dicit. Dabunt penas id est susti-
bunt a facie domini. Deinde cum dicit. Cum uenerit etc.
agit de premiatione sanctorum: et primo ponit premium. Se-
cundo meritum ibi. Qui crediderunt etc. Gloria sanctorum com-
mendat et quantum ad essentiam participationem glorie dei
cum dicit. Glorificati etc. et quantum ad eius excessum ibi.
Et admirabilis. Dicit ergo Cum uenerit etc. Christus certe glo-
riosus est philip. 2. Omnis lingua confiteatur quod dominus Iesus cri-
stus in gloria est dei patris etc. Glorificari in sanctis et
quod bonum sui est communicatum: vel glorificari in sanctis et
qui sunt membra sua in quibus habitat et in quibus glori-
ficatur quando sua gloria se capitis uertua est uisus ad sua me-
bra. Esa. 49. Seruus meus es tu israel: quia te glorificabor
etc. Et hoc excedit omnem admirationem. Unde dicit Admirabilis
etc. Siquidem admiratio est stupor procedens ex ma-
gna fantasia. Tanta uero sanctorum gloria non potest cadere
in opinionem hominum. Et ideo dicit Admirabilis. Sap. 5.
Mirabuntur in subitatioe imperate salutis etc. Deinde
ponit meritum ibi. Qui crediderunt etc. Et ponit primo me-
ritum fidei. Secundo suffragium orationis ibi. In quos etc. Di-
cit ergo Hec erit gloria quia creditum est nostrum testimonium
supra vos quod credidimus de christo uobis in illo die id est pro-
pter illum diem: quia bona que agimus sunt propter il-
lum diem: sed dicit: super vos id est hoc testimonium est su-
per vos id est supra sensum humanum. Eccl. 9. Plurima su-
pra sensum hominis etc. Fides enim non habet meritum ubi hu-
mana ratio prebet experimentum. Nisi enim esset supra vos:
non esset magni meriti credere. Vel dicit super vos: id est
dicitur uobis subsistentibus intellectu uestrum humili-
ter ad credendum. 2. Cor. 10. In captiuitate redigentes
omnem intellectum in obsequium christi etc. Sic exponit glo. Vel
aliter et magis secundum litteram. Dico quod glorificabit christus in uo-
bis qui credidistis in die iudicij quando apostoli iudicabunt
et tunc erit testimonium quod est supra vos id est de omnipotentie
fidei uestrae erit certum id est credibile. Deinde cum di-
cit. In quo oramus etc. subiungit suffragium orationis. Et pri-
mo ponit quod petit. Secundo quo fine ibi. Ut dignetur etc.
Tertio per quod posset assequi petitum ibi. Secundum gratiam etc.
Petit autem unum ex parte dei et duo ex parte nostra. Dicit er-
go In quo id est propter quem diem nos oramus semper. Ro. 1.
Sine intermissione memoriam uestri facio semper in orationi-
bus meis etc. pm. Re. 13. Absit autem hoc peti a me: do-
mino ut cessarem orare pro uobis etc. Sed ad quid? Ut dig-
netur uos uocatione sua deus noster id est faciat uos in
mundo digne conuersari sue uocationi Ephe. 4. Digne
ambuletis uocatione qua uocati estis etc. Item ex parte
nostra petit ex parte uoluntatis ut plene fruatur omni boni-
tate. Unde dicit. Et impleat omnem uoluntatem bonitatis id
est impleat in uobis uoluntatem omnis boni. Phil. 2. Qui
operatur in uobis uelle et perficere pro bona uoluntate
Item ex parte intellectus ut perfecte credant. ideo dicit.
Et opus fidei etc. Ro. 10. Corde enim creditur ad iustitiam:

ore autem confessio fit ad salutem etc. Et hoc operemini in ue-
rente id est in constantia et fortitudine ut nullo timore ces-
setis a confessione eius. Vel sic. In quo id est propter quem
diem oramus ut deus dignetur uobis dare illud ad quod uoca-
uit uos. pm. 1. Pet. 3. In hoc uocati estis ut benedictio-
nem hereditate possideatis etc. Impleat omne bonum
quod desideratis quod est in uita eterna: quando habebimus deum
ps. Qui replet in bonis desiderium tuum. Item impleat
opus fidei quod erit quoniam id quod hic per speculum et in enigma:
te uidemus: uidebimus tunc facie ad faciem. Sed quo fine?
Ut clarificet id est ad gloriam christi sit et per uos tam in presenti
quam in futuro nomine christi glorificet in bonis uestris. Mat. 5
Uideant opera uestra bona et glorificent patrem uestrum
qui in celis est. Conuerso de malis dicit Esa. 52. et Ro.
2. Homines dei per uos blasphemant. Sed per quid poterit
mus illud consequi: secundum gratiam dei nostri que est radix om-
nium bonorum nostrorum. pm. 1. Cor. 15. Gratia dei sit
id quod sum etc.

Capitulum secundum.

Rogamus autem uos fratres per aduentum
domini nostri iesu christi et nostre congregationis
in ipso: ut non cito moueamini
a uisio lesu: neque terreamini neque per spiritum
neque per sermonem neque per epistolam tanquam per nos
missam quasi instet dies domini. Ne quis uos se-
ducat uoluo modo. Quis nisi uenerit discessio
primum et reuelatus fuerit homo peccati filius per-
ditionis qui aduersus et extolletur super omne
quod dicitur deo aut quod colitur: ita ut in templo dei
sedeat: ostendens se tanquam sit deus. Non retine-
tis quod cum adhuc essem apud uos hec dicebam
uobis.

Superius apostolus ostendit futura quod ad penas malorum et
pauca bonorum: hic annunciat futura quod ad pericula eccle-
sie que erunt tempore antichristi. Et primo nunciat ueritates
de futuris periculis. Secundo monet ut in ueritate permaneat
ibi. Itaque fratres etc. Circa primum duo facit: quod primo ex-
cludit falsitatem. Secundo instruit de ueritate ibi. Quis
nisi etc. Iterum prima in tres: quod primo commemorat illud
ex quo debent induci. Secundo ostendit ad quid debent
induci ibi. Et non cito etc. Tertio remouet illud quod eos
mouere posset ibi. Neque per spiritum etc. Inducit autem
eos ex tribus seque periculis ibi. Rogamus non periculis
philip. 1. Multa fiducia habens in christo iesu impandi-
tibi quod ad rem pertinet: propter charitatem magis obse-
cro. Secundo ex aduentu christi desiderabili bonis: licet
terribili malis. Amos. 5. Ne desiderantibus die domini etc.
2. Thymo. 4. Non solum autem mihi sed et his qui dili-
gunt aduentum eius etc. Apocal. ultimo. Veni domine ie-
su etc. Tertio ex desiderio et amore totius congregationis
sanctorum. In idipsum seque ubi christus est: quia Mat.
24. Ubi erit corpus ibi congregabuntur et aquile etc.
Vel in idipsum: id est in idem quia omnes sancti loco et
gloria erunt in eodem. ps. Congregate illi sanctos eius
Sed ad quid inducit? Et non cito moueamini. Est autem
aliud moueri aliud terreri. Mouet autem suo sensu que pre-
termittit quod tenebat. Quasi dicat. Non cito dimittatis
doctrinam meam Eccl. 19. Qui cito credit leuis est cor-
de etc. Terror autem est quedam trepidatio cum formi-
dine contrarij. Et ideo dicit. Neque terreamini. Job. 15.
Sonitus terroris semper in auribus eius: Et cum sit
pax illi semper insidias suspicatur. etc. Sapientie. 17.

Explanatio sancti Thome

Cum enim sit timida nequicia dat testimonium cōdemnatio
ni 7c. **¶** Deinde cum dicit. Neqz per spm 7c. remouet qd
eos mouere posset: pmo in speciali Secūdo in generali
ibi. Ne quis 7c. Seducit aut quis per fallam reuelatio
nem. Unde dicit. Neqz per spm id ē si quis dicat sibi re
uelatū per spm sanctū vel a spū sancto qd ē contra doctri
nam meā non terreamini pme Jo. 4. Nolite oī spiritui
credere. Ezec. 13. Et prophetis insipientibz q sequun
tur spm suum 7c. nihil vident 7c. Aliquādo etiā sathanas
transfiguratur se in angelū lucis: vt dicit. 2. Cor. 11. 7c. ter
tij Regz vlt. Egrediar 7c. ero spiritus mendax in ore oīm
pphetaz eius. Scdo p rōcinationē vel fallā expositōez
scripturę: ideo dicit. Neqz per sermonē. 2. Th. 2. Ser
mo eoz vt cācer serpit. Ephe. 5. Nemo vos seducat in
anibus verbis. Tertio p auctoritatē inductā in malo in
tellectu. 2. Pe. vit. Sicut carissimus frater noster pau
lus fm datam sibi sapiam scripsit vobis sicut in omnibz
epis loquens in eis de his in quibus sunt quedā diffici
lia intellectu que in docti 7c. instabiles deprauant sicut et
eteras scripturas ad suam ipoz damnationem. Sed de
quo seducebant. Quasi insuet dies dñi. Et dicit. Per
epistolā tanq̄ per nos missaz: qz in prima epistola nisi be
ne intelligat videt dicere insurre domini aduentū: vt il
lud. Deinde nos qui viuimus 7c. Deinde cuz dicit. Ne
quis 7c. facit idem in generali Luc. 21. Videte ne sedu
camini 7c. pme 2. Cor. 15. Nolite seduci. Rō autem qua
re hoc remouet apostolus scz de aduentu dñi est qz prela
tus nullo modo debet velle qz per mendaciū aliqua bo
na procurēt. 1. Cor. 15. Inuenimur aut 7c. falsi testes 7c.
Itē qz res credda erat periculosa qz scz insurret dies dñi.
Primo qz daret occasio maioris seductionis: qz futuri
erāt post tēpora apostolorz aliqui qui dicerent se cē xpm.
Luce. 21. Multi dicent ego sum. Et ideo apls noluit itē
demon frequenter p̄tendit se cē xpm: sicut pz de brō mar
tino. Et iō ne seducant noluit. Aug. aut ponit aliā rōnē
qz imineret periculū fidei: vnde diceret aliquis tarde ve
niet dñs 7c. tūc p̄parabo me ad eū. Alius diceret: veniet
cito: 7c. ideo nūc me p̄parabo. Alius diceret. Nescio. Et
hic meli⁹ dicit qz cōcordat xpo. Sed ille plus errat qui
dicit cito qz elapso termino hoīes desperaret 7c. crederet
falsa cē que scripta sunt. **¶** Deinde enim dicit. Quoniā
nisi 7c. Struit veritatē 7c. pmo ostendit que vētura sunt
ad anti xp̄i aduentū. Et sunt duo quorum vnuz precedit
aduentū anti xp̄i. Aliud ē ip̄e aduentus ei⁹: p̄mum ē dis
cessio qd multipliciter exponit in glo. Et pmo a fide qz
futurū erat vt fides a toto mūdo reciperet. Mat. 24. Et
p̄dicat hoc euāgelū regni in vniuerso orbe. Istud ergo
precedit qd fm aug. nōdum est impletū 7c. post multi dis
cedent a fide. 1. Th. 4. In nouissimis temporibus di
scendent quidā a fide 7c. Mat. 24. Refrigescet charitas
multoz. **¶** Et discessio a romano imperio cui totus mun
dus erat subditus. Dicit aut aug. qz hoc figurat danielis.
2. in statua vbi nominant quattuor regna: 7c. post illa
aduentus xp̄i. Et qz hoc erat cōueniens signū quia roma
num imperiū firmatū fuit ad hoc qz sub eius p̄tate p̄dī
carēt fides p totum mundū. Sed quōd ē hoc qz iam di
gentes recesserunt a romano imperio nec dum venit an
ti xp̄s. Dicendū ē qz nōdum cessauit sed ē cōmutatus de
temporali in spūale: vt dicit leo papa in sermone de apo
stolis. Et ideo dicendū ē qz discessio a romano imperio
debet intelligi nō solū a temporali sed a spūali scz a fide
catholica romane ecclie. Est aut hoc cōueniens signum
qz sicut xp̄s venit quādo romanū imperium omnibz dñā
batur: ita ecōuerso signū anti xp̄i ē discessio ab eo. Scdo
p̄dicat fm futurum scz anti xp̄m. Et primo quantū ad
eius culpā 7c. penā. Scdo q̄tū ad ei⁹ p̄tatem ibi. **¶** Cui⁹

aduentus 7c. Itē primo cōter 7c. implicite tangit culpaz
eius 7c. penā. Scdo explicat vtrunqz ibi. Qui aduersat
7c. Dicit ergo. Discessio primo veniet 7c. tunc reuelabit
7c. Dicit aut esse hō peccati 7c. filius pditiōis fm glo. qz
sicut in xpo abundauit plenitudo virtutis: ita in anti xpo
multitudo oīm peccatoz. Et sicut xp̄s ē melior omnibus
sanctis: sic ille peior omnibz malis. Et p̄pter hoc homo
peccati dicit qz totaliter erit peccatus dicit. Sed nō of
citur sic homo peccati quin possit esse peior. quia nunq̄
malum corripit totū bonū: licet q̄tū ad actū nō poterit
esse peior: xpo aut nullus hō potuit cē magis bon⁹. **¶** **¶**
Dicitur aut filius pditiōis. i. deputatus extreme pditi
ōni. Job. 21. In die pditiōis seruabitur malus 7c. ad
diem furoris duces. **¶** Et pditiōis. i. diaboli nō p na
turam sed per sue malicie cōplementū que in eo cōplebi
tur. Et dicit reuelabitur: qz sicut oī bona 7c. virtutes san
ctoꝝ qui p̄cesserūt xpm fuerunt figura xp̄i: ita in oībus
p̄secutionibz ecclie tyranni fuerūt quasi figura anti xp̄i.
7c. latuit ip̄i anti xp̄s: 7c. ita tota illa malicia que latet in eis
reuelabit in tempore illo. **¶** Deinde cum dicit. Qui ad
uersatur 7c. explicat que dixerat. Et primo ostendit quō
sit homo peccati. Secundo quō filius pditiōis ibi. Et
tunc reuelabit 7c. Itē primo p̄nunciat eius futurā cul
pam. Secundo assignat eius cām ibi. Et nunc 7c. Item
p̄mo describit culpā. Secundo dicit se non annuciare
doctrinā nouā ibi. Nonne 7c. Itē primo ostendit culpaz
Secundo eius signū ibi. Ita vt 7c. Duplex ē aut ei⁹ cul
pa: scz cōtrarietas ad deū. Unde dicit. Qui aduersatur
omnibus spiritibus bonis. Job. 15. Currit aduersus
deū crecto collo 7c. pingui ceruice armatus ē 7c. Sicut 7c.
membra eius. Sa. 3. Lingua eoz 7c. adinventiones eoz
contra dñm vt puocaret oculos maiestatis eius 7c. Se
cunda est quia p̄fert se xpo. ideo dicit extollit 7c. Dicitur
autē deus tripliciter. Primo naturaliter. Deutero. 6.
Audi uir dñs de⁹ tu⁹ deus vnus ē. Secundo opinatiue
ps. Des di⁹ gentiū demonia. Tertio participatiue. ps.
Ego dixi di⁹ estis 7c. Omnibz aut his se p̄fert anti xp̄s:
Dan. 11. Eleuabit 7c. magnificabit aduersus oēm deū et
aduersus deū eoz loquet magnifica 7c. Signū aut cul
pe ē cum dicit. Ita vt in templo 7c. Supbia em anti xp̄i
maior ē supbia oīm p̄cedentū. Unde sicut de Cayo cesa
re legit. **¶** Cū in vita ista adhuc esset colli voluit: statuas
suā ponens in quolibet templo. Et Ezec. 28. de rege ty
ri dicitur. Dixisti qz deus ego sū 7c. ita credibile ē qz sic
eis faciet anti xp̄s dicēs se deū esse 7c. hominē. Et in hui⁹
signum sedebit in tēplo: sed in quo templo? Nonne ē de
structum a romanis. Et iō dicunt quidā qz anti xp̄s ē de
tribu dan. cuius tribus inter alias duodecim nō noīat.
Apoc. 7. Et iō iudei pmo euz recipient 7c. reedificabunt
tēplum in hierlm. et sic implebit illud Dan. 9. Erūt i tē
plo abhominatio 7c. ydolum. Mat. 24. Cum vero vide
ritis abhominatioē desolatioē que dicta ē a dantele. p
pheta stantē in loco sancto: qui legit intelligat. Quidaz
vero dicunt qz nunq̄ hierlm nec tēplum reedificabitur.
sed vsqz ad cōsumationem 7c. finem perseuerabit deso
latio. Et hoc etiā aliqui iudei credunt. ideo exponitur in
tēplo dei. i. in ecclia qz multi de ecclia euz recipient. **¶**
Et fm Bugu. in templo dei sedeat. id ē p̄ncipē 7c. ostē
dit qz nihil noui scribit. Quasi dicit. Olim cum essem
apud vos dixi hoc. pme Job. 2. Non mandatus nouus
scribo vobis sed mādatum vetus qd habuistis ab initio
7c. 2. Cor. 10. Quales fuimus vobis p epistolas absen
tiales 7c. presentes in facio 7c.

in epistolam II ad Thessalonicenses II.

Lectio secunda

Et nunc quid detineat scitis ut reueletur in suo tempore. Nam mysterium iam operatur iniquitatis tantum: ut quod tenet nunc teneat donec de medio fiat. Et nunc reuelabit ille iniquus quem dominus destruet illustratione aduentus sui. euz cuius est aduentus secundum operationem sathane in omni virtute et signis et prodigijs mendacibus et in omni seductione iniquitatis his que pereunt.

Superius apulus prenunciatus narrauit aduentum et culpam antichristi: hic ostendit causam dilationis. Et primo ostendit eos habere huius scientie causam. Secundo causam illam obfure pponit ibi. Nam mysterium etc. Dicit ergo dico quod oportet reuelari hominem peccati. Et quid nunc id est que sit causa que tardet. vos enim scitis quia ego dixi vobis ita quod sic ad presens detinetur in suo tempore id est congruo tempore reueletur. **Eccl. 8.** Omni negotio tempus et oportunitas est. Et ibidem. **3.** Omnia fecit deus bona in tempore etc. Deinde cum dicit. Nam mysterium etc. causam eius ponit. Et hec littera multipliciter exponitur. quod hoc mysterium potest esse notatius casus vel accusatiui. Si primo modo est sensus. Dico ut suo tempore. quod etiam iam mysterium id est figuratim occultatum operatur in fictis. qui vident boni: et tamen sunt mali. Et ibi operantur officium antichristi. **2. Tim. 3.** Habentes speciem pietatis virtute autem eius abnegantes. Sed secundo modo est sensus. Nam diabolus in cuius potestate venit antichristus iam incipit operari occulte iniquitate sua et per tyrannos et seductores: quod persecutiones ecclesie huius temporis sunt figure illius ultime persecutionis contra omnes bonos. et sunt sicut imperfecte comparando ad illam. **Tantum** ut qui tenet etc. Hoc exponitur multipliciter. **1.** uno modo secundum gloriam. et augustinus. **20** de ciuitate dei qui dicunt quod quidam opinati sunt Heronem qui primo persecutus est christianos esse antichristum et quod non fuerat occisus. sed subtractus et quod restituentus. Unde apulus hoc euacuans dicit. **Tantum** ut qui tenet nunc romanum imperium. teneat donec moriatur. Sed hoc non est conueniens quia multi anni sunt quod nero mortuus est illo seculo anno quo apulus. sed melius est quod referatur ad neronem prout est persona publica romani imperij donec de medio fiat id est tollatur romanum imperium de hoc mundo. **Esai. 23.** Dominus exercituum cogitauit hoc ut detraheret superbiam omnis glorie. et ad ignominiam etc. **Vel** aliter. **Tantum** ut qui tenet id est detinet modo aduentum antichristi ne veniat quasi sit necessarium quod aliqui veniant ad fidem et aliqui recedant. quasi dicat. **Et** discessus et accessus qui nunc tenet donec veniat: teneat donec tollatur ille obscuro. **Vel** sic. **Tantum** qui nunc tenet fidem teneat id est firmus sit in ea. **Apoc. 2.** Tene quod habes ut nemo accipiat coronam tuam etc. Donec de medio fiat id est congregatio malorum per mira separat et fiat seorsum quod erit in persecutione antichristi. **Vel** **Tantum** etc. id est ut mysterium iniquitatis id est iniquitas mystica que detinet. detineat donec fiat de medio id est donec iniquitas reducat in publicum et fiat quasi aliquid existens in publico de medio. Multi enim modo occulte peccant: sed tamen quod fiet in aperto. quod deus sustinet peccatores quod diu sunt occulti donec publice peccant. et tunc non sustinebit ut patet de sodomitis. **Gen. 19.** Sed tamen augustinus construxit se nescire quid apostolus loquatur. quod apulus illis loquitur iam sciebant. **Unde** dicit.

Quid nunc detineat scitis. et preterea hoc non erat multum necessarium ad sciendum. Deinde cum dicit. **Et** tunc etc. ponit aduentum iniqui et pena eius. Et primo eius manifestatio. Secundo eius pena. Quantum ad primum dicit ille singulariter iniquus reuelabitur quod manifesta erit eius culpa: **Quod** dominus iesus **Esai. 11.** Zelus domini exercituum faciet hoc id est zelus iusticie qui est amor. Spiritus enim christi est amor christi. et hic zelus est zelus spiritus sancti quem habet ad ecclesiam. **Vel** spiritus oris sui id est mandato suo. quod micha el interfectorus est eum in monte oliueti unde christus ascendit. sic et iulianus manu diuina extinetur est. **Et** hec est pena presens licet futura etiam eternaliter punietur. quod illustratione etc. id est in aduentu suo omnia illustrante. **1. cor. 4.** Illuminabit abscondita tenebrarum etc. et destruet eterna seculi damnatione. **ps.** Destrues illos etc. **Et** dicit. illustratione. quod ipse visus est ecclesiam obtenebrare. et tenebre expellunt illustratione. quod quicquid antichristus ostendit ostendit fuisse mendacium. Deinde cum dicit. **Cum** eius est aduentus etc. predicat potestatem antichristi. **Et** circa hoc duo facit. quod primo ponit potestatem eius ad seducendum. Secundo huius causam ex diuina iusticia ibi. **Eo** quod charitatem etc. Iterum prima in tres. quod primo ponit actus rem huius potestatis. Secundo modum seducendi. Tertio ostendit seducendos. **Actus** huius potestatis est diabolus. et ideo destruet eum christus. **1. Jo. 3.** In hoc appaeruit filius dei ut dissoluat opera diaboli etc. **Et** ideo dicit quod aduentus antichristi erit secundum operationem sathane id est ex instinctu eius. **Apoc. 20.** Soluet sathanas de carcere suo. et eribit et seducet gentes etc. Operatur enim aliquis secundum operationem sathane sicut arripit in quo non solum instigat voluntatem: sed etiam impedit usum rationis quod tamen non imputatur ad culpam eius: quod non habet usum liberi arbitrij. **Antichristus** autem non sic sed habebit usum liberi arbitrij in quo est diabolus suggerens sicut dicit de iuda **Jo. 13.** Introluit in eum sathanas seculi instigando. **Decipiet** autem hoc modo primo per potentias secularium. Secundo per virtutem miraculorum. Quantum ad primam dicit. **In** omni virtute seculari. **Dan. 11.** Dominabit thesaurorum auri et argenti et in omnibus preciosis egypti etc. **Vel** virtute seculi simulata. Quantum autem ad secundam dicit. **In** signis etc. **Signa** sunt quedam mira etiam parua. **Pro** digia vero magna que aliquando prodigiosum ostendunt quasi percul a digito. **Apoc. 13.** Fecit signa magna ut et ignis faceret descendere de celo etc. **Matth. 24.** Habunt signa magna et prodigia ita ut in errorem inducantur si fieri potest etiam electi. **Et** dicit. **Mendacibus.** **Miraculum** mendacium dicitur vel quod deficiat a vera ratione facti: vel a vera ratione miraculi. vel a debito fine miraculi. **Primum** fit in prestigijs quod per demones illuduntur aspectus. ut aliquid videatur quod est sicut symon magus fecit decollari arietem: et postea ostensus est viuus. et homo decollatus est et postea homo qui credebatur decollatus ostensus est viuus: et creditus est resuscitatus. **Et** hoc faciunt homines commutatio fantasmata et decipiendo. **Secundo** modo illa dicuntur miracula propter que plena sunt admiratione quod est quando effectus videtur et ignoratur causa. **Que** ergo habet causam occultam alicui et non simpliciter: dicuntur quidem mira et non miracula simpliciter. **Sed** que simpliciter causam occultam habent sunt miracula. quorum causa est ipse deus gloriosus: quod totum ordinem nature create transcendunt. **Aliquando** vero sunt aliqua mira sed non preter ordinem nature: sed occultas causas habent. et hec multo magis faciunt demones qui virtutes nature sciunt et que habent determinatas efficacias ad speciales effectus: et hec facit antichristus. sed non que habent veram rationem miraculorum: quod non possunt in illa que sunt supra naturam.

Explanatio sancti Thome

Tertio modo dicunt miracula fm q sunt ordinata ad attestandum veritati fidei ad reducendum fideles in verum Marc. ultimo. Dno cooperate r sermone confirmate sequentibus signis etc. Sed si alicui adest gratia miraculorum r non vraf eis ad hoc: miracula quidez sunt vera quo ad rationem rei facte r quo ad ratione miraculi. sed sunt falsa qrum ad intentione dei. Sed tamen hoc no erit i antichristo. qz nullus contra fidez facit vera miracula: qz deus non est testis falsitatis. Unde aliquis predicans falsam doctrinam non potest facere miracula. licet aliquis habens malam vitam possit. Deinde ostendit seducendos cum dicit. Vis qui pereunt id est in precistis ad perditionem. Jo. 17. Nemo ex eis perijt nisi fili perditionis. Et hoc ideo: quia. Jo. 10. Oves mee voces meam audiunt.

Lectio tertia.

Eo q charitatem veritatis non receperunt vt salui fierent. Ideo mittet illis deus operationez erroris: vt credant mendacio. vt iudicentur omnes qui non crediderunt veritati: sed consense runt iniquitati. Nos autem debemus gratias agere deo semper pro vobis fratres dilecti a deo: q elegerit nos de pmitias in salute in sanctificatione spiritus r in fide veritatis: in qua r vocavit vos per euangelium nostrum in acquisitione glorie domini nostri iesu christi. Itaq fratres state r tenete traditiones quas didicistis siue per sermonem siue per epistolam nostram. Ipse autem dominus noster iesus christus r deus r pater noster qui dilexit nos r dedit consolationem eternam r spem bonam in gratia exhorretur corda vestra et confirmet in omni opere r sermone bono.

Postq ostendit in quibus habet locum deceptio antichristi scz in precistis ad damnatione: hic assignat causam predictorum. Et pmo ostendit causam huius r quod decipient. Secdo quomodo fideles ab eo liberentur ibi. Nos autem etc. Item pmo ponit eorum culpam tñ. Secudo penam cum culpa. Tertio penam tantu. Et est hic pccatus peccati. Primo est qd ex demerito pmi peccati deseritur a gratia r cadit in aliud peccatu r post in eternu punitur. Dicit ergo q causa quare decipient est: qz noluerunt recipere veritate euangelij Jo. 8. Si veritate dico quare non creditis mihi? Job. 24. Ipsi fuerunt rebelles lumini. Et dicit charitate veritatis: qz nisi sit formata fides p charitatem nihil est. 1. Corin. 13. Si habueris fidem ita vt montes transferam charitate autem non habuero nihil sum etc. Gal. ultimo. In christo iesu neq circumcisio neq prepuciu aliqd valet: sed noua creatura. Et subdit vtilitatem veritatis dicens. Et salui fierent. Ro. 5. Iustificati ex fide pce habeamus ad deum p dominum etc. Sed culpa r pena est eorum seductio. An dicit. Dittet id est pmittere illis venire operatione erroris Esa. 59. Disceit dominus in medio eius spm vertiginis. 3. Reg. ultimo. Ero sps mendax in ore omnium pphetarum eius etc. Et ideo dicit. Et credant mendacio id est false doctrine antixpi Ro. 2. Propter qd tradidit illos deus in reprobum sensum vt faciant ea que non

conueniunt etc. Sed pena tantu est eterna damnatio. An subdit. vt iudicent scz iudicio damnationis Jo. 5. Et pcedent qui mala fecerunt in resurrectionem iudicij etc. Omnes qui non crediderunt etc. Jo. 6. Qui non credit tam iudicatus est. Deinde cum dicit. Nos autem etc. ostendit quare fideles xpi liberent. Et pmo agit gratias p eis. Secdo comemorat diuina beneficia quibz a talibz liberant. Dicit ergo sic illi decipient. sed nos debemus gratias agere Ro. 1. Primum quide gratias ago deo meo semp p vobis p dominu etc. Duplex autem ponit dei beneficium scz electione dei que est eterna. r vocationis que est temporalis ibi. In qua r vocavit nos etc. Dicit ergo q p qd elegerit nos scz apostolos r vos scz fideles. Epb. 1. Elegerit nos in ipso ante mundi constitutione vt essemus sancti etc. Jo. 15. Non vos me elegistis sed ego elegi vos etc. Circa electionem tria tangit: scz ordinem electorum. finem electionis r modum consequendi sine. Electi sunt omnes sancti a pncipio mundi. Deut. 33. Dilexit populos omnes: sancti in manu illius sunt. Sed apostoli specialit' snt pmitia. Ro. 8. Nos ipsi pmitias sps habentes. etc. Et ideo dicit. pmitias fidei finis est in salutem eternam. Et ideo dicit. In salutem. 1. 1. 2. Omnes hoies vult saluos fieri etc. Hoc autem fit p gratiam sanctificante m. Unde dicit. In sanctificatione sps. Secudo ex parte nostra est consensus liberi arbitrij per fide. Ideo subdit. Et fide veritatis. Deinde cum dicit. In qua vos vocavit etc. ponit secundu beneficium qd est vocatione temporalis christi que sequit electionem Ro. 8. Quos vocavit hos r iustificavit. etc. Et de hac vocatione nota parabolam. Luc. 14. de eo qui fecit cenam magnam etc. Et addit. Per euangelium nostrum id est a me predicatum. Sed ad quam cenam? In acquisitione glorie id est vt acquiramus xpi gloriam. Deinde cum dicit. Itaq etc. monet tenere veritatem. Et pmo ponit monitionem. Secdo orationem ibi. Ipse autem dominus etc. Et facit primum quia opus nostru dependet a libero arbitrio. Secudo vero qz indiget auxilio gratie. Et pmo monet ad fidem cum dicit. State in veritate Gal. 5. State r nolite iterum iugo seruitutis contineri. Secundo docet standi modum ibi. Et tenete traditiones id est documeta que a maioribus tradunt. Nam documeta que tradunt a maioribus sunt qnos non seruanda qñ scz contrariant docemta fidei. Mat. 23. Irritum fecistis mandata dei. ppter traditione vestra. Sed seruanda sunt que ordinantur ad mandata dei. Act. 16. Paulus docebat vt teneret traditiones r documeta que erant decreta ab aplis r senioribus qui erant hierosolymis etc. Et has traditiones dupliciter ediderunt. quada verbis vñ dicit. Per sermonem. Quasda in scripturis. Ideo addit. Siue p epistolam. Unde patet q multa in ecclesia non scripta sunt ab aplis docta. r ideo seruanda sunt. Nam multa fm iudicium aplos melius erat vt occultarent vt dicit Dionysius. Unde aplos. 1. Corin. 10. dicit. Cetera cum venero discipulam. Deinde ponit oratione ibi. Ipse autem dominus noster iesus christus etc. Quasi dicat. Sic moneo. sed nihil valet nisi assist diuinu auxilium. Et ideo ponit primo duplex det beneficij. Primum est amor eius ad nos quo alia nobis impendit. Ideo dicit. Dilexit nos etc. Secom est spualis consolatio ibi. Et dedit consolatione eterna 2. corin. 1. Qui consolatur nos in omni tribulatione nra. Esa. 40. Consolamini consolamini popule meo dicit dominus deus vester etc. Et dicit consolatione eternam scz contra omnia mala iminentia r futura. Et id expectamus spem bona id est bonoz eternoz infallibilitates. 1. 1. Pe. 1. Qui fm magnam misericordia suam regenerauit nos in spem viuam. Et hoc in gratia scz p quas speramus coa

in epistolam II ad Thessalonicenses III.

sequi vitam eternam Ro. 6. *Sic* dei vita eterna. *P*etit autem per eius exhortationem que est monitio ducens animum ad volendum. *E*t hac potest facere homo exterius sed non esset efficax nisi esset interior spiritus dei. *U*n dicit. *E*xhortetur corda vestra id est instiget *O*see. 2. *I*nducatur eam in solitudinem et loquar ad cor eius etc. *I*tem petit confirmationem. *U*nde dicit. *E*t confirmet. *P*s. *C*onfirma hoc deus quod operatus es in nobis etc. *Q*uasi dicat. *E*xhortetur per gratiam ut velimus. et confirmet ut efficaciter velimus. *E*t hoc in omni opere bono et sermone. *P*recedit opus sermonem. quia cepit iesus facere et docere *A*ct. 1.

Capitulum tertium.

Decetero fratres orate pro nobis ut sermo dei currat et clarificetur sicut et apud vos: et ut liberemur ab importunis et malis hominibus. Non enim omnium est fides. Fidelis autem deus est qui confirmabit vos: et custodiet a malo. Confidimus autem de vobis fratres in domino: quoniam quecumque precipimus et facitis et facietis. Dominus autem dirigat corda vestra in charitate dei et patientia christi. Denunciamus autem vobis fratres in nomine domini nostri iesu christi: ut subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinate et non secundum traditionem quam acceperunt a nobis. Ipsi enim scitis que ad modum oporteat imitari nos: quoniam non inquieti fuimus inter vos: neque gratis palanem manducauimus ab aliquo: sed in labore et fatigatione nocte ac die operantes: ne quem vestrum grauaremus. Non quasi non habuerim? potestatem: sed ut nosmetipsos foris darem? vobis ad imitandum nos.

*S*upra instruxit eos de futuris in nouissimis: hic instruit eos de quibusdam que particulariter eis agenda erant. *U*bi primo ponit instructio. *S*ecundo epistole conclusio. *I*bi ipse autem deus pacis etc. *I*tem primo monet qualiter se habeant ad ipsum. *S*ecundo ostendit quid de eis confidat ipse ibi. *F*idelis autem deus etc. *T*ertio quomodo se habeant ad alios qui inordinate ambulant. *I*bi. *D*enunciamus autem vobis etc. *C*irca primum primo ponit orationem. *S*ecundo quod in oratione est petendum ibi. *U*n sermo etc. *D*icit 8. *D*ecetero scilicet quod estis sufficienter instructi orate etc. *R*o. 15. *O*bscuro igitur vos fratres per dominum nostrum iesum christum et per charitatem spiritus sancti ut adiuuetis me in orationibus vestris pro me ad deum etc. *E*t hoc est verbum quod curati habent curam utilitatis gregis. *H*eb. 13. *D*emento te prepositorum vestrorum qui vobis locuti sunt verbum dei etc. *S*ecundo ostendit quid petendum est ut scilicet tollant impedimenta predicationis. *E*t ideo dicit. *U*n sermo domini currat quod non potest totaliter impediri. sed retardari. *I*deo dicit currat. *C*ol. 4. *O*rantes simul etiam pro nobis ut dominus aperiat nobis hostium sermonis ad loquendum mysterium christi etc. *I*tem ut clarificet scilicet per clarum et lucidam expositionem apud rudes et sapientes sicut et apud vos. *R*oma. 1. *S*apientibus et insipientibus debitor sum etc. *P*rouer. 1. 4. *D*octrina prudentium

facilis. *I*tem per miracula que sunt demonstrationes fidei dei. *E*t enim omnis scientia clara per demonstrationes. et hoc est orandum *A*ct. 4. *D*a sermo tuus cum omni fiducia loqui verbum tuum etc. *I*tem secundo orandum est pro predictatoribus ut liberentur ab importunis et malis hominibus scilicet pseudo apostolis qui sunt importuni in disputando. mali in seducendo. *U*el a persecutoribus qui cogitauerunt iniquitatem in corde. *E*t ratio huius petitionis est: quia omnium non est fides. quod licet videant habere eam: non tamen habent veram *E*sa. 55. *D*omine quis credidit auditui nostro. *R*o. 10. *N*on omnes obediunt euangelio. *U*n deinde cum dicit. *F*idelis etc. ponit fiduciam quam habet de eis. *E*t primo facit hoc. *S*ecundo orat pro eis ibi. *D*ominus autem etc. *F*iducia autem pendet ex deo qui gratiam patet et ex hominibus qui sunt liberi arbitrij. ut dirigantur in gratiam. *D*icit primo ex parte dei. *C*onfido quod orabitis et exaudietur: quia fidelis est dominus. qui confirmabit in bonis que in vobis est operatus. *I*. *P*e. ultimo. *P*erficiet: confirmabit consolidabitque etc. *E*t custodiet a malo culpe et pene. *S*i tamen in mala pene incidat est eis in bonis: quod diligenter deum oia cooperantur in bonis etc. ut dicit *R*o. 8. *S*ecundo ex parte eorum dicit. *C*onfidimus etc. scilicet ex gratia quam acceperitis. sed in deo non in virtute vestra *H*eb. 6. *C*onfidimus autem de vobis dilectissimi meliora et viciniora salutis etc. *Q*uoniam quecumque precipimus etc. id est quoniam preuerabitis *E*xo. 24. *O*mnia verba que locutus est dominus faciemus. *U*n deinde cum dicit. *D*ominus etc. pro eis orat dicens. *D*ominus autem dirigat scilicet ut pueniat: *E*t autem hominis animum preparare: et domini linguam gubernare ut dicit *P*uer. 16. *E*t paulo post. *C*or hominis disponit via sua. sed domini est dirigere gressus eius scilicet ad destinationem beatorum. *E*t ideo dicit. *D*irigat corda non solum exteriora opera. et hoc in charitate. *D*uo autem sunt que in via salutis incedimus scilicet bona que facimus et mala que sustinemus. *S*ed opera non sunt bona nisi directa in finem charitatis. *I*. *T*. 1. *F*inis precepti est charitas etc. *I*tem nec patientia nisi per christum *Luc.* 21. *I*n patientia vestra possidebitis animas vestras etc. *M*atth. 5. *B*eati eritis cum maledixerint vobis homines etc. *E*t ideo dicit. *I*n patientia christi id est tolerantia malorum propter christum vel ad exemplum eius. *I*. *P*e. 2. *C*hristus passus est pro nobis vobis relinquens exemplum etc. *U*n deinde cum dicit. *D*enunciamus etc. ostendit quod se habeant ad homines inordinate. *E*t primo proponit edictum. *S*ecundo exponit ibi. *I*psi enim etc. *T*ertio ostendit necessitatem edicti proponendi ibi. *A*udiuimus etc. *D*icit ergo. *S*ic vos viuistis et sic confido. *S*ed quod sunt quidam mali inter vos denunciamus scilicet perfectis. *I*n nomine etc. *H*oc enim ad psalterium pertinet *E*sa. 58. *A*nnuncia populo meo scelera eorum. et domui iuda peccata eorum etc. *E*zech. 3. *D*anguinez illius de manu tua requirant. *E*t sequitur edictum dicens. *U*n subtrahatis etc. *E*t hoc introductum est in ecclesia quia mali videntur et hoc ne infirmiores ex eorum consortio maculentur *E*cc. 13. *Q*ui tetigerit picez inquinabit ab ea. *I*. *C*ozin. 5. *M*odicum fermentum totam massam corrumpit. *I*tem ad sanationem peccantis ut confusio cedat ei in salutem *E*cc. 4. *E*t confusio adducens peccatum et est confusio adducens gloriam. *N*ec hoc debet fieri passim: sed cum deliberatione et maturitate. *I*. *C*ozin. 5. *C*ongregatis vobis et meo spiritu cum virtute domini iesu tradere huiusmodi diabolane in interitum carnis etc. *E*t sic hic dicit. *U*n subtrahatis etc. *N*ec debet fieri excommunicatio nisi pro aliquo peccato. quod hic dicit inordinate etc. *E*t hoc est quod aliqd est secundum se malum et contra ordinem turis naturalis ut glossa exponit. *I*. *C*ozin. 14. *E*t omnia honeste et secundum ordinem fiant in vobis *R*o. 13. *O*ia que sunt a deo ordinata sunt

Explanatio sancti Thome

Vel qz est p̄hibitum ⁊ contra doctrinam ecclesie. Unde dicit. Et non s̄m traditionē ⁊c. Supra sc̄do huius. Et n̄ete traditiones quas didicistis siue per sermonem siue p̄ eplam nostram. ¶ Deinde cuz dicit. Ipse est ⁊c. exponit q̄tum ad vltimū qd̄ dixerat sc̄z s̄m traditiones ostendens q̄ sit traditio hec ⁊ quō acceperunt ab ipso. Est aut̄ hec traditio vt non essent ociosi vel curiosi. Et p̄mo ostendit quomō acceperunt verbo. Secūdo quomō exemplo. Item p̄mo ostendit qz vitauit inquietudines. Secūdo quomō. Tertio assignat causam. Dicit ergo. Traditio nem quā acceperunt sc̄tis ⁊c. quia p̄lati sunt imitandi non in oibus: sed in his que sunt regula christi. 1. Cor. 4. et. 11. Imitatores mei estote sicut ⁊ ego x̄pi ⁊c. Et in quo? quoniam non inquieti fuimus inter vos. Erant enī thessalonicenses valde liberales. 1. thessal. 4. De charitate fraternitatis non necesse habemus scribere vobis. ipsi enim didicistis ⁊c. Et hac ratiōe pauperes ociose v̄uebant ⁊ ex ocio dabant se operib⁹ in debitis nec p̄tinentibus ad eos. Et hoc erat inq̄rudo. Et ideo dicit. Quis non inquieti ⁊c. 1. thessal. 4. Operam detis vt q̄ty sitis ⁊c. ¶ Itē neqz gr̄as ⁊c. qz operib⁹ manū operabā ael. 20. dicit. Ip̄si sc̄tis quoniam ad ea que mihi opus erant ⁊ his qui mecum sunt ministrauerūt man⁹ iste. Et p̄uer. vltimo. Panem ociosa non comedit. Numeri. 16. Tu sc̄is qz nec asellum quidē vnq̄ acceperim ab eis ⁊c. S̄z in labore ⁊ fatigatione. Nō parum sed nocte ⁊ die id est continue. qz aliquādo oportebat eum predicare ⁊ docere ⁊ residuum ponebat in labore. ¶ He quem vestrū. 2. Corin. 12. Quid est qd̄ p̄e ceteris minus habuistis nisi qz nō grauauit vos. ¶ Deinde cum dicit. Non q̄si nō ⁊c. assignat causam sui operis manualis. Vbi excludit p̄mo causam falsam. Secūdo ponit veram. Falsa quidē causa esset si q̄s diceret qz ei non liceret accipere ab eis sumptus. Et ideo dicit. Non quasi ⁊c. imo habuimus potestatem viuendi de sumptibus fidelium. j. Corin. 9. Qui altario deseruūt cum a latari participant. Matth. 10. Dignus est operarius cibo suo. j. corin. 9. Sic ⁊ dñs ordinauit his qui euangelium annūciant de euangelio viuere. Et sic ex euangelio sunt duo genera hominū potestatem habentiu ⁊ viuere de sumptibus qui sc̄z altari deseruiunt vt predicatorum. ¶ Deinde cum dicit. Sed vt nos ⁊c. ponit veram causam. Nam duplicē causaz inuenim⁹ quare ap̄lus manibus laborauit. Vna apud corinthios Alia hic. Illi enī erāt auari ⁊ grauati sicut ibi dicit. Causa autem quare laborauit hic fuit horum octum. Et ideo dicit. Vt nos effemus in forma sc̄z laborandi. 1. Ti. 4. Exemplum esto fidelium in verbo. in conuersatione. in charitate. in fide. in castitate. 1. Pe. 5. Forma facti gregris. Alia causa ponit in glosa. 1. corin. 4. sc̄z quādo nō inuenimus qui det nobis ⁊ tunc laborabat. Quarta causa erat vt sicut monachi egypti nō essent ociosi. Eccl. 33. Multam maliciā docuit ociositas ⁊c. Unde qui nō habent exercitium vel officij vel studij vel lectionis periculose viuūt ociosi.

Lectio secunda

Nam cum essem⁹ apud vos. hoc denunciabamus vobis: quoniam si quis non vult operari: nec manducet. Audiuimus enim inter vos quosdā ambulantes inquiete: nihil operantes: sed curiose agentes. His autē qui eiusmodi sunt denunciamus ⁊ obsecramus in dōm̄o iesu christo vt cum silentio operantes suū panem

manducet. Vos autē fratres nolite desistere benefacientes. ¶ Si quis non obedierit verbo nostro: per epistolam hanc notate ⁊ non cōmisciamini cum illo vt confundat̄. Et nolite quasi inimicum existimare: s̄ corripite vt fratrem. Ipse autem deus pacis det vobis pacem semp̄ iternam in omni loco. Dominus sit cum omnibus vobis. Salutatio mea manu pauli quod est signū in omni eplā Ita scribo. Gratia dñi n̄si iesu x̄pi cum omnibus vobis Amen.

Supra ostendit ap̄lus quid eis suo exemplo tradidit: vt sc̄z non essent inquieti sed vt operarent: hic ostendit quō hoc presens verbis ⁊ factis tradidit. Unde dicit. Cū essemus ⁊c. Quasi dicat. At formā daremus vobis: fecimus qd̄ docuimus: qz hoc denunciabamus. Quoniam si quis ⁊c. Hec verba sicut dicit glosa ⁊ augustinus in libro de operibus monachorum quidam peruertebant qz non sit licitum seruis dei manibus operari. propter hoc dicit Matth. 6. Nolite solliciti esse ⁊c. Nam dicunt hęc operationem pertinere ad sollicitudinē vicij. ⁊ p̄pter hoc istud referbant ad sp̄ualia opera. Quasi dicat. Si quis non vult facere opera meritoria ⁊ sp̄ualia non est dignus manducare. Sed hoc est contra intentionē apostoli qui dicit. Denunciabamus nos sic fecisse sc̄z in labore ⁊ fatigatione. Sed quid est quoniam si quis non vult ⁊c. Est ne hoc consiliū vel p̄ceptū? Et videt esse p̄ceptū qz infra dicit. Si quis nō obedierit verbo n̄o ⁊c. Ergo omnes obligat. Ergo omnes tenent manibus operari. Qui igit̄ non operat manibus sed stat ociosus peccat mortaliter. Respondeo. dicendū est qz est p̄ceptū. sed aliquid p̄cipit dupliciter. simpliciter vel sub condicione. Simpliciter p̄cipit quod p̄ se est necessarium ad salutem. ⁊ hec sunt opera virtutum. Sub condicione vero vt quando talis est casus sine quo p̄ceptum seruari nō potest. P̄cipitur autē homini qz corpus suū sustentet. Alis enim est homicida suis ipsius. Gen. 2. De omni ligno paradisi comede ⁊c. Ex p̄cepto ergo tenet homo corpus suum nutrire. Et similiter ad omnia sine quibus corpus non potest viuere tenemur. Unde quicūqz nō habet alius vnde corpus sustentet licite: vel possidē vel licite negotio: tenet laborare ne fure. Eph. 4. Qui furabatur iaz non furet. magis autē labore operando manib⁹ suis ⁊c. Est ergo p̄ceptum quādo aliter non potest licite viuere. Unde dicit. Si quis non vult operari nec manducet. Est ergo duobus modis necessarium vt homo possit manducare sc̄z vel qz habeat possessionem: vel qz licite p̄euret. ps. Labores manuum tuarum qz manducabis ⁊c. 1. thessal. 4. Operamini manibus vestris sicut p̄cepim⁹ vobis ⁊c. ¶ Deinde cum dicit. Adiuuim⁹ ⁊c. ponit necessitatem huius p̄cepti. quia apostolus dixit hoc non tam ex officio docentis qz p̄pter virtutē gentis. Ideo p̄mo ponit culpam que inducit necessitate p̄cepti. Sc̄do adhibet remedium ibi. His autē qui ⁊c. Dicit ergo. Audiuimus ⁊c. Quasi dicat. Ideo non occulto hoc p̄ceptum: qz audiuimus quosdā ⁊c. Anima est hominis semper oportet qz circa aliquid occupetur. ⁊ ideo necesse est qz ociosi inquietudinem patiant̄ circa illicita. 1. thessal. 4. Operā detis vt quieti sitis ⁊c. Et addit. ¶ Sed curiose sc̄z de negociis aliorum. p̄uer. 21. Desideria occidit pigrum. ¶ Deinde adhibet remedium cum dicit. His q̄ autē ⁊c. Et p̄mo ex parte peccantium. Secūdo ex p̄te